

Хъэтлохъущыкъуейдэс Джэдгээр Хъусен фегъацъижу

Къэкыгъе хушхъуэхэр

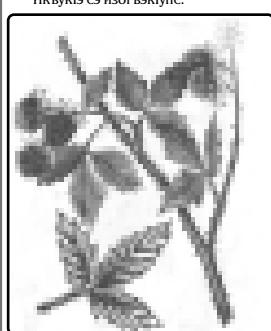
Хъэнтропи (Дурман обыкновенный)

Хъжалэ а удым - Хъэнтропи,
Хэти - Хъэртопи,
Шылц жызын - Нартзен -
Яңынчири натэм ироо.
Езир бжакамин цыкыбуу
Хуукъыбзуу мағытчы,
Мэккүдээтуун шылчыу
Банжэр Ейт кыткыб.
Ауд, езир шхухумын,
Хуукъытчын и кудыш.
Жыбы узи, бгы узи
Эпихацелм эмкүд.
Улччам, уз изэр узын,
И тутччар щэгъэ.
Ауд шхухумын кыткыб,
Сабинжэр шылыч.

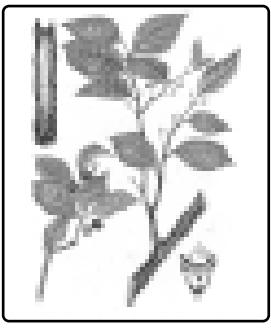
**Хъумбылей
(Хмелевый)**

Зэрэфильхүши, хъумбылей,
Жыг эжжээ дахжкай,
И мишүүнгээ хуэшхээтопыр
Дэшихүүн сиши ху хүрэйц.
Мэххүүр бжакхыээлм худанагауу,
Шлаххайр сгэгэдэжийр дэгчээр.
И хуухдигүйцэв эзир Эдэжэм.
Жеир пшкызынкын угчыахуу,
Шхыхыр чынчын, ипп шэгчэж.
Ар изэр бгуу кыткыкыр
Нэхэлгагалнэрд, изх бэгчээпсирүү
Икнүүл сэ изогчкүн.

**Мэракуапцэ
(Ежевика)**

Мэракуапцэ - ар тээлээ
Хуузынхээ фыцицэ,
Арц цыкхажалары.
Абз эзэрхажалцэ.
И кыхыгынхан бэнэц.
Эзэхэхээхынхан
Ухуулжсан ухиц.
Ауд ууразман, йэфш,
Пишхам ууказынцэ,
Мышээжээ поткин.
Хэсэг эшхир пашын.
Хуухдигээ халыгым
И пиксыр кызызгеч.
Икнүүл хүсэбэц ар,
Узэм ун бгьеэн.
Дээхудаизхим и хуухдигээ
Дянжээ түзэрчжэ.
И тхэмпэд нэгчнэ
Шеими нытхүчэлжь.

**Пхъапцэ
(Крушина ломкая)**

Успльям дах дылээш
Пхъапцэл дахжкай,
Дыша шыгтэм худауз,
Нэхъ дахжц кытыкайэр.
Ауд изэр ун гутчай.
Учмыдзакъэ, эзээ!
Кэлтий узхм дэжкэ
Ар хуухдигээ болжын.
Шхыхыр кэр ар мээзбүгчээм
Е дыгыфэл иэхкүхэм.

**Губгъуэ мэракуу
(Земляника)**

И инагыкъэ успльям,
Даун, ар цыкыдулыдээш,
Хъяаэ плынжээр бэрэмэу
Кынгээ, дах дыдэш.
И хуухдигээ ар Эдэжэм:
Гур зэтэс сишик,
Уй тхэмбэл-тхэмшэгчгүхүхээр
Узэм, егэххүж,
Шхальт уз унайам,
Нэхъ хуэсбээлыж,
Уи эзээс квоюэм,
Арт егэхчүж,
Кынгээ хэлтээмэ,
Ауд дыгыфэл шылпээн
Шхочу нэхъ цэхээн птывж.

**Къушхэмых
(Мушмула)**

Жаизу шытим къушхэмых,
Нэхътифынхэуу къушхэмых яш.
Ар ди мэххамин цыкүүцээ,
Кынхашыкыр мармелад.
Бжыххахээ къэсэм гуялтээ мэжъ,
Зи цхыа узым хуухдигуу хуучуу.
Ар ди думин шылдокум,
Шымышынха цыблэ къум.
Къетгэвжжээ шыл пфэфхуу,
Жыкыжем яхууху бампэлэх.

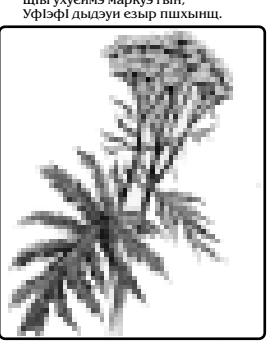
**Къэб
(Тыква)**

Къэбым хэлхээц витээ мин,
Нэхъ и кудыр каротинц.
Ар тхэмбэлтум хуокур хуухдигээ.
Езы кыбьри ину къашхууц.
Жылзу илэр хильтамызз.
Дохуутрышхайр иролзээ.
Цыхум хэлтээм шыгчу лей.
Кынхашыр пихину мэжүр игүээ.
Шэ дэлшинхуу хуажжуу дагчуун.

**Нары
(Гранат)**

Хужалэ нарын гранат.
Ар флизицнэр хэт?!
Пхъээжынхээхээ хъэлээмэти,
Витамины куду хэтш.
Кынхашыкыр Куркым, Абхазын,
Шыкыжэд Дагыстанын.
Пэхш, езир жыг таажац шыкүү.
Ауд и кынхыкыр ини:
Езыр хуэтгэгтэйфуу птывж.
Жыкыжжэд и кудыр.
И хуухдигээ таажац узым,
Нийн цыблэ кынхын.
Шы хуехин маркуу тын.
Уфээб дылдуун езир пшыхын.

**Губгъуэудзхъэгъуэжжэ
(Пижма обыкновенная)**

И цэ дыдым ешхүү,
Ахэр удышынхээ түржээ,
И дахахт күдийн.
Күдетьр түкүдийэх.
Езыр уз гурэнци,
Быдэц - эзэрийнч,
Шэмээдийнэ хузэм,
Унайт сгэдэжжэ.
Ауд и хуухдигээ тээдээ.
Хээд кэдэгүүртүн.
Шхэхэх узин ешхүүлээн,
Заншээ шинтэнтиш.
Жыжжэд мыхээхэлми,
Ари пхынхажынн.
Шэгээвээд шеим хузээни,
Маш-машцаа сэфэ,
Ауд ебгэрэлтэй
Уримындаф!

**Андэз
(Девясил высокий)**

Семшикынгаа гүүжжанд андэзэр,
И гэгээчээз кынхынхээ мый.
Ихэу жаа абы кыарунгл,
Урсын флаэр - "Девясил"-ш.
Инагыкъэ цыхуу таагагь хуэдээш,
Тхэмпэд бгүэшхэр и
Кыхыгынхээ тээз.
Мэхкүдээтуун гүүжжээ.
Кынхынхээ фишэ.
Бэлэхээн хуухдигээ.
Унайт шийнхүүн.
Ныбы узар антар.
Заншээ сгэдэжжэ.
Техэгээз түхэгээм -
Ари тэрчж.
Убэлжин зеим и тхэмпэд
Шеийхээ цыблэгээв.

**Щыжкуудз
(Пустырник
пятилопастный)**

Пшеджжэжжэш пшептлу дахээ
И хынхыкъэ пшэгтар.
Кынхашыр хынхыкъэ
Тээжжэ шынхыкъэ.
Ахэр хуухдигээ пшынч
Рэгжгар кынхыкъэ.
Банж цынхыкъэ гезин.
Тээжжэ эзэждээжжэ.
Ми тур узым егэххүж.
Зэтэс баузынцыр цылж.
Ирэлжээ уз улжжырт.
Ар и хуухдигээ кэлтийн,
Ныбы узым.
Дагчээш цэгээжжэ.
Хүхэр, бжакамин, шшопчижхэр
Птывжжээзэуу пелкын.

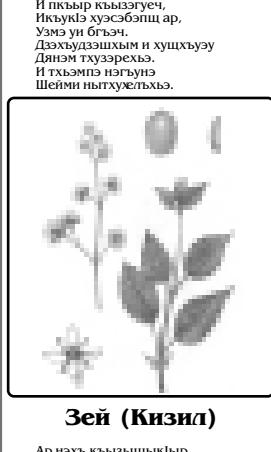
**Шэгээфэлэу
(Шавель кислый)**

Шызогъээл сэ хадэм шэгээфэлэу,
Ауд шэ симыгытэй.
Эзэцчинэу пшынч мэхүү.
Тээжжэ шуудынхончжээ.
Губгъуэд мэжүүлж хээн.
Шашкыж и кынх жүкээ.
Ар мэхүү бгэгчжуу бгэгчжынжжэ,
Зээ уз узим егэххүж.

**Къятхэнсулыкъуу
(Плод барбариса)**

Къятхэнсулыкъуу, къятхэнсулыкъуу -
Эзэгчээхүүнхүүн фынхыкъуу.
Къынхалбрыхам эр шок.
Шу таагагь хуэдээни.
Къынхалбрыхам эр шок.
Жишигээхүүнхүүн гуда хэдэээм.
Хуухдигээ туулжээ түхэгээм.
Шашын узим хуарахэр.
Зыкынхыншызмаа уз жээхийн.
Хэлхээл бидэу ар шенж.

Зей (Кизил)

Ар изх кынхыкъыр
Зенкүэ хууаж дэжж.
Дыша тхэгэтуу зырызу
Жыгын зэр птывж.
Дээп хээрэйжээ.
Ахэр посир паш.
Фынхын асыхытам
Кынхынхээ фишэ.
Бэлэхээн хуухдигээ.
Унайт шийнхүүн.
Ныбы узар антар.
Заншээ сгэдэжжэ.
Техэгээз түхэгээм -
Ари тэрчж.
Убэлжин зеим и тхэмпэд
Шеийхээ цыблэгээв.

Къятхэнсулыкъуу
(Плод барбариса)

Къятхэнсулыкъуу, къятхэнсулыкъуу -
Эзэгчээхүүнхүүн фынхыкъуу.
Къынхалбрыхам эр шок.
Шу таагагь хуэдээни.
Къынхалбрыхам эр шок.
Жишигээхүүнхүүн гуда хэдэээм.
Хуухдигээ туулжээ түхэгээм.
Шашын узим хуарахэр.
Зыкынхыншызмаа уз жээхийн.
Хэлхээл бидэу ар шенж.

